

سعادت‌مند؛ مردی که از سال ۱۳۲۹ تا کنون

برای مردم دندان مصنوعی می‌سازد

دندان‌سازی سید هاشم برای چند نسل

سیده نعیمه زینبی! جایی بین خیابان شهید نواب صفوی ۷۵ و یک در کوچک چوبی با تابلویی قدیمی رویه بیست و چند پله به طبقه بالای کاروانسرای یوسف خان کرمانی (تابراه) گشوده می‌شود تا ما را با این صحنه روبه‌رو کند: کمک دندان پزشکی تجربی، سید هاشم سعادت‌مند، تأسیس ۱۳۲۹.

حساب که می‌کنی، از آن زمان تا کنون ۷۲ سال گذشته است. از خودت می‌پرسی وقتی مطب ۷۲ سال قدمت دارد، صاحب مطب چند سال دارد؟! سید هاشم دندان‌سازی جواب این پرسش ما را می‌دهد. او در ۸۷ سالگی هنوز مشغول به کار است. روزی سه یا چهار ساعت به مطبش می‌آید تا با همان دستان از رمق افتاده کار چند نفر را که هنوز به هنر دست‌های او ایمان دارند، به سامان برساند. شمار دندان‌هایی را که ساخته است، ندارد. ولی می‌داند دعای خیر آدم‌های زیادی پشت سرش است و می‌گوید: «من فقط برای رضای خدا هنوز در این مطب رباباز می‌کنم.»

از مدرسه تا دندان‌سازی!

حاج غلامعلی عظیم‌زاده که جزو نسل اول دندان‌سازهای مشهد بود، نمی‌دانست کودک هشت ساله‌ای که برای کارآموزی پیش او می‌آورد، روزگاری در همین پایین خیابان رقیبش خواهد شد.

سید محمدعلی سعادت‌مند بچه‌شرو باز یگوشش را در سال دوم دبستان از پشت میز بیرون می‌کشد و او را به استاد دندان‌سازی می‌سپارد. سید هاشم با همین کار پدرش از هشت سالگی وارد دنیای دندان‌سازی می‌شود و این بار حسابی دل به کار می‌دهد. شش سال رابی کم و کاست می‌آموزد تا روزی کار را خوب یاد بگیرد. زن دایی اش از قم به مشهد می‌آید و میهمان خانه‌اش می‌شود و از نداشتن دندان و سفتی نان گلایه می‌کند. وقتی سید هاشم یک دست دندان‌ساز برای پیرزن می‌سازد، پدرش متوجه می‌شود که پسر باز یگوشش این فن را خوب آموخته است. به همین دلیل پیش استاد دندان‌سازی می‌آید و می‌گوید: «حاجی، روزی دو قران که به پسر می‌دهی، کم است؛ بیشتر کن.» حاج غلامعلی عظیم‌زاده نمی‌پذیرد و پدر هم او را تهدید می‌کند که برای پسرش مطب می‌زند و همین ایده را هم اجرا می‌کند.

بعضی‌ها ما را قبول نداشتند

دندان‌ساز را اسپری بی‌حس کننده زد و دندان‌ساز را کشیدیم. دستم را بوسید و گفت داشتند مرا می‌کشند.»

سعادت‌مند خاطره مادر و پسر را تعریف می‌کند که شصت سال پیش درسی و پنج سالگی مادر و پانزده سالگی پسر پیش او برای مادر دندان ساخته‌اند و حالا دوباره به دیدن او آمده‌اند: «مدتی پیش پسر مردی پیش من آمد و گفت مادرم می‌خواهد تو را ببیند! مادرش که بیش از نود سال سن داشت، دیگر توان بالا آمدن از پله‌ها را نداشت و داخل ماشین نشسته بود. پایین رفتن و پیرزن گفت شصت سال پیش برایم یک دست دندان گذاشتی و هنوز هر وقت غذایم خورم، دعایت می‌کنم.»

سید هاشم وقتی به خانه می‌رود، داستان را برای همسرش تعریف می‌کند. حاج خانم نیز می‌گوید: «اگر نمی‌دانی، بدان؛ توبه دعای خیر همین مردم سرپاهستی، خودش هم ادامه می‌دهد: «این نتیجه کار خوب است.»

ساخت دندان برای فقیر و غنی

کار خوب سید هاشم فقط ساختن دندان خوب نیست. او در همه این سال‌هایی که در این کاروان سرباه‌داد دندان مردم رسیده، حواسش به جیب‌ان‌ها بوده است. سید مهدی که از یک سال پیش پدر را به مطب می‌آورد، بارها دیده است که سید هاشم چطور با مشتری مدارا می‌کند. بارها به پدرش گوش‌زده کرده است که مشتری‌هایت گاهی بدون اینکه دستمزدت را بدهند، راهشان را می‌کشند و می‌روند. پدر نیز هر بار در پاسخ پسر گفته است: «بهترین نعمت برای انسان همین خدمت به خلق است. اگر کسی پول داشته باشد، خودش می‌دهد.»

پسر حاج آقا این قسمت گفت و گور ات‌کمیل می‌کند: «کسی پیش حاج آقا نیامده است که به خاطر نداری دندان‌ساز درست نشود. پدرم مدتی یک تابلو نصب کرده بود که برای خانواده شهدا و مستضعفان تخفیف می‌داد، اما از او خواستند آن را جمع کند.»

در شروع کار یک دست دندان صدفی چینی را دو تومان می‌گرفتند که اکنون به حدود ۶ میلیون تومان رسیده است.

با چشم بسته دندان‌سازم

حاج آقا سعادت‌مند هنوز به کار خودش ایمان دارد و می‌گوید: «قدیم‌گاهی یک نفر می‌آمد و از او عکس در حال خندیدن را که دندان‌ساز معلوم باشد، می‌خواست و همین‌همان را برایش می‌ساختم. چشم بسته دندان‌سازم.»

او که بیست سال پیش سرانجام برای دهان خودش یک دست دندان رویه‌راه کرده و حتی دندان مصنوعی پدر و مادرش را هم خودش ساخته، برای شخصیت‌های معروف زیادی در طول این سال‌ها دندان ساخته است، اما نامشان را نمی‌گوید. او داستان ناکامی ساختن دندان برای امام خمینی (ره) را تعریف می‌کند و می‌گوید: «داماد امام (ره) از من دعوت کرد که به قم بروم و برای امام (ره) دندان بسازم. وقتی به آنجا رفتم، امام (ره) به تهران رفته بود و دندان‌ساز دیگری از کاشان این کار را انجام داد.»

کمک دندان‌پزشک تجربی شدم

سال ۱۳۵۵ دوره‌ای برای دندان‌سازهای گذراننده از آن‌ها آموزش می‌گیرند و پس از بررسی شرایط، مدرک کمک دندان‌پزشک تجربی را به آن‌ها می‌دهند که بیشترشان نیز به رحمت خدا رفته‌اند. پس از پیروزی انقلاب نیز تازمانی که کشور درگیر جنگ است، عده‌ای به این جمع اضافه می‌شوند و مدرک دندان‌ساز تجربی می‌گیرند.

در قدیم دندان‌سازها کائوچویی بودند و این دندان‌ساز قدیمی هنوز دستگاه‌هایش را دارد. برای مردم قدیم که سخت‌کوش و سخت‌جان بودند، داشتن یک دست دندان سفت و زمخت که کارشان برای غذا خوردن راه‌ها را بندد، کافی بود. بعدها دندان‌سازهای اکرولیک از خارج کشور آمد تا کار برای دندان‌سازها و مردم راحت‌تر شود. حاجی سعادت‌مند حدود چهار سال پیش تصمیم می‌گیرد با کمک پسرش دندان‌سازهای اکرولیک را داخل کشور تولید کند. او دوره‌ای را در انگلستان می‌گذراند و قالب‌های تولید را از آنجا وارد می‌کند و شروع به ساخت می‌کند تا اکنون وقتی روی کارت ویزیتش می‌نویسد، تولیدکننده نخستین دندان‌سازهای اکرولیک در ایران، چیزی به‌گزارفته باشد. می‌گوید: «پس از انقلاب اسلامی، شروع کردیم به تولید دندان‌ساز، ولی نمی‌توانستیم با واردات خارجی رقابت کنیم و تعطیلش کردیم.»

خاطرات دندان‌ساز!

در گذشته این مطب و این پله‌ها پر از آدم‌هایی بود که صف کشیده بودند تا دندان‌سازهای خرابشان را به سید هاشم بسپارند. او تعریف می‌کند: «کنار جوی خیابان دندان‌ساز می‌کشیدند. یک چای دارچین به مردم می‌دادند و با آن دندان‌سازان را می‌کشیدند. یک روز از همین پنجره پایین رانگه‌ای می‌کردم و دیدم دو نفر شانه‌های یک پاسبان را گرفته‌اند تا دندان‌ساز را از جادریا بیاورند. من فریاد زدیم که ولش کنید. او به طبقه بالا آمد و من دور

تاریخ دندان‌سازی مشهد از زبان سعادت‌مند

پیش از اینکه بدری تیمورتاش در سال ۱۳۴۶ نخستین دانشکده دندان‌پزشکی را در مشهد تأسیس کند، دندان‌سازان تنها کسانی بودند که با درمان مشکلات دهان و دندان مردم سروکار داشتند. آن‌ها دندان‌ساز می‌کشیدند و دندان‌ساز می‌ساختند. دندان‌ساز حرفه‌ای تجربی بود که هنرش از کشورهای خارجی به ایران آمده بود و در کشور ما به شیوه استادش‌گردی منتقل می‌شد. طبق نظر این استاد کهنه‌کار، این هنر حدود صد سال در مشهد قدمت دارد. بیشتر مطب‌های دندان‌ساز در اطراف حرم بود که زائران رفت و آمد داشتند. حتی در برهه‌ای از زمان بسیاری از مردم به دلیل ساختن دندان‌ساز به زیارت حضرت رضا (ع) می‌آمده‌اند. سعادت‌مند نمی‌داند نخستین کسی که دندان‌سازی را به مشهد آورده، چه کسی بوده است، اما می‌گوید در کودکی او، «عباس افتخار شاهرودی» مسن‌ترین دندان‌ساز مشهد بود. او از «مسنن مظفری» در میدان شهدا و «امیررضایی‌ها» که ترک بودند هم یاد می‌کند.

سید هاشم سعادت‌مند کارش را از ۱۵ سالگی شروع کرد

